

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . K 26.—
za pol leta 13.—
za četrt 6-50
za en mesec 2-20
za Nemčijo celoletno . 29.—
za ostalo inozemstvo . 35.—

V upravnistvu:

Za celo leto naprej . K 22-40
za pol leta 11-20
za četrt 5-60
za en mesec 1-90
Za pošiljanje na dom 20 v, na mesec. — Posamezne štev. 10 v.

SLOVENEČ

Inserati:

Enostolpna pettirista (72 mm):
za enkrat po 15 v
za dvakrat 13 v
za trikrat 10 v
za več ko trikrat 9 v

V reklamnih noticah stane
enostolpna garmondvrsta
30 vinarjev. Pri večkratnem
objavljenju primeren popust.

Izhaja:

vsak dan, izvenredno nedelje in
praznike, ob 5. uri popoldne.

Uredništvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona štev. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevih ulicah štev. 6.
Sprejema naročnine, inserate in reklamacije.
Upraviškega telefona štev. 188.

Današnja številka obsega 4 strani.

Vlada v zadregi.

Dunaj, 3. junija 1909.

Danes se je začela v zbornici glavna bitka zaradi bosanske agrarne banke. Dr. Šusteršič je s svojim nujnim predlogom spravil v največjo zadrego vlado in vladne stranke, kakaj Bienenrova vlada, ki je zelo kompromitirana v vprašanju agrarne banke, mora pobrati šila in kopita ter se umakniti drugi vladi, ki bo bolj rešpektirala sklepe avstrijske zbornice in znala uspešneje braniti koristi avstrijske države napram samogoltnim Mažarom. Krščanski socialisti hočejo na vsak način rešiti Bienenrova. Ko se je o stvari razpravljalo v bosanskem odseku, so strahovito napadali skupnega finančnega ministra Buriana, ministrski predsednik ga je sam vrigel kot zločinca, ki je izposloval dovoljenje za oduško banko v Bosni, pred sodnika, da reši sebe, kakor se vrže kozla iančnim volkovom, a vse to ni izpodneslo stolčka Burianu, nasprotno, še močnejšo zaslonbo ima. Mažari, ki so ga že precej postrani gledali, ga sedaj še bolj drže, ker ko bi se sedaj moral umakniti na pritisk avstrijskega parlamenta, bi se pokazalo, da zmaga avstrijski vpliv, česar pa Ogrska ne prenese. Gotovo se je Bienenrova trdil, da bi bosanska banka ne dobila dovoljenja izvrševati zemljiške odveze, morda uspešno, a gotovo je, da ogrski ministrski predsednik Weckerle v tem vprašanju ni hotel odnehati, kakor ni hotel prililiti naš ministrski predsednik v njegov »Entwirrungsplan«. Kakor rečeno: Bienenrova vlada je v silni zadregi. Tudi če dobí jutri pri glasovanju zase večino, se ne reši iz zagate, ker Jugoslovani so pripravljeni v tem vitalnem vprašanju, ko se gre za srečno ali nesrečno bodočnost bosanskega kmeta, iti do skrajnosti. Naravno je seveda, da je v zbornici vse napeto. Opozicijske stranke se zbirajo, a vladni mešetarji na vse načine skušajo pridobiti večino proti nujnemu predlogu, dr. Šusteršiču ponujajo kompromise, groze s § 14., odgodenjem zbornice in enakimi rečmi. Vendar so enkrat postali Jugoslovani v dunajski zbornici pod spretnim vodstvom faktor, s katerim morajo računati vlada in stranke. Dr. Šusteršič je danes v sijajnem govoru utemeljeval nujnost predloga. Jutri bo pa nadaljeval dr. Krek kot generalni govornik. Za nujnost predloga bodo najbrž glasovale vse stranke, a v meritorni razpravi bodo skušale vladne stranke spraviti v besedilo resolucij kako spremembo. Najbolj radovedni smo, kako bodo glasovali Poljaki, ki imajo danes v klubu cel dan burne razprave zaradi glasovanja o nujnem predlogu — ker hoče poljska ljudska stranka glasovati s »Slovansko Jednoto«. Vse stranke pa priznavajo, da Jugoslovani stvarno in uspešno oponirajo etabliranju oduške banke za Bosno.

× × ×

Na drugem mestu poročamo o vsebini dr. Šusteršičevega govora glede na oduško ogrsko banko. Odločen nastop v »Slovanski Uniji« združenih Slovanov brez Poljakov za pravice ubogega bosanskega kmeta je zgodovinsko važen. Sedanja vlada in njene stranke so v veliki zadregi glede na kupčijo, v kateri so izročili uboge bosanske kmete oduštvu mažarskih judov po popustljivosti avstrijske vlade nasproti mažarskemu skupnemu finančnemu ministru Burianu, ki pripravila Bosno in Hercegovino, da pripadeta Ogrski. S postopanjem vlade je dr. Šusteršič v četrtek temeljito obračunal. Vtisu nastopa »Slovanske unije« in dr. Šusteršiča se niti vladni listi ne morejo odtegniti. Dozdaj nam došli listi objavljajo obširna poročila o dr. Šusteršičevem govoru. Pričel je govoriti dr. Šusteršič približno okoli pol 12. dopoldne. »Žejt« objavila zelo obširno poročilo o dr. Šusteršičevem govoru. Včerajšnja »Reichspost« je posvetila dr. Šusteršičevemu predlogu obširen članek, v katerem list priznava, da Jugoslovanski predlog obravnava iz-

redno nujno zadevo. »Neue Freie Presse« tudi jako obširno poročila o dr. Šusteršičevem govoru. Dasi list brez stranke dela, za dobro plačo seveda, tlako sedanjí vladi. List objavlja obširen članek, ki se peča z razmerami bosanskih kmetov in prizna, da ima avstrijska zbornica prav, da se toplo zavzema bosanskih kmetov. »Deutsches Volksblatt« posveča dr. Šusteršičevemu govoru uvodnik. Tudi ostali došli nam listi objavljajo obširna poročila o dr. Šusteršičevem govoru. Glavno pa je, da je »Slovanska Unija« potegnila za seboj celo zbornico. Znano je že, da bodo tudi vladne stranke glasovale za nujnost dr. Šusteršičevega predloga, v meritorni razpravi pa hočejo delati na to, da se sprejme nemško-poljski kompromisni predlog.

Dr. Šusteršičev nujni predlog.

Dunaj, 3. rožnika.

Dne 11. sušca je poslanec dr. Šusteršič med živahnim odobravanjem utemeljil nujni predlog, naj avstrijska vlada uporabi vsa zakonita sredstva, da prepreči koncesijo ogrske agrarne banke za Bosno. Ta zahteva je tako stvarno utemeljena, da je tedaj poslanska zbornica soglasno pritrdila predlogu.

A kaj se je zgodilo? Avstrijska vlada je navzile soglasni zahtevi zbornice pritrdila koncesiji za — skledo leče. Skupni finančni minister in vrhovni upravitelj Bosne, baron Burian, je namreč milostno dovolil, da dobí mesto podpredsednika v ravnateljstvu te oduške banke avstrijski državljani in da banka prične poslovati, ko bode o tem zaslišan bodoči bosanski sabor. Le bedak more trditi, da ta »koncesija« avstrijski vladi ni samo — pesek v oči. Nameravana banka z raznimi nečutenimi privilegiji po svojih pravilih ostane oduški zavod, ako so v ravnateljstvu sami Avstrijci.

Zato je poslanec dr. Šusteršič kot načelnik bosanskega odseka začetkom maja sklical odsekovo sejo, da vlada pojasni in opraviči svoje naravno nečuvno postopanje v tem vprašanju. Vladna večina je bila seveda v nepopisni zadregi. Vsi do zadnjega so bili prepričani, da je naša vlada storila neodpušljivo napako, brezozirno prezirala soglasni sklep zbornice, s tem pa državi in parlamentu napakala največjo sramoto pred vso Evropo. Vladni kimovci so hoteli to vprašanje zavleči, češ, da je tesno v zvezi z aneksijsko predlogo. Nalašč pa so prezrli dejstvo, da aneksijska predloga morda še do jeseni ne bode ustavno rešena v obeh parlamentih. In tako bi molče dovolili, da mažarska banka prične svoj oduški posel že tekom poletja. Odločni nastop jugoslovanskih zastopnikov v odseku, v prvi vrsti dr. Šusteršiča in dr. Kreka, katere so zvesto podpirali češki poslanci in kot opozicijska stranka tudi socialni demokratje, je prekrizal vladnim strankam račun. Vladna večina je sicer odklonila jugoslovanske tri resolucije, vendar pa je morala priznati, da je naša vlada ustrelila velikega kozla, ko je šla Burianu na lim. Z uprav najhujše obsodbe vrednim cinizmom pa je finančni minister Bilinski v odseku naglašal, da more vlada tudi soglasno sklenjene resolucije zbornice upoštevati ali pa tudi ne. Doslej vsaj javno menda še noben avstrijski minister ni tako kruto in prezirljivo kršil ustavnih pravic parlamenta. To dejstvo in pa stvarni razlogi, ki kriče do neba proti ogrski oduški banki, so prisilili dr. Šusteršiča in tovariše, da so 14. maja svoje tri, v bosanskem odseku od hilapevske večine odklonjene resolucije vložili kot nujni predlog. Vlada in njeni sokrivci so vse storili, da preprečijo v zbornici novo razpravo o bosanski banki in želito umazane perila. Odgodili so seje zbornice v nadi, da se čez binkošne praznike izmota iz mreže, v katero so se vjeli vsled bizantinske zaslepljenosti. Baron Bienenro

je morda tudi storil korake, da reši svojo barko iz vrtinca. Toda dolgoletna izkušnja uči, da so ogrske vlade vedno močnejše od avstrijskih. Ogrska vlada smatra Bosno in Hercegovino kot mažarski pašalik navzlic jasnemu zakonu in navidezemu odporu avstrijske vlade.

GOVOR DR. ŠUSTERŠIČA.

Danes je bil za nemško-poljsko večino in vlado »dies nefastus«, nesrečen dan prve vrste. Kakor s kijem je dr. Šusteršič udrihal po gluhih in slepih glavah s stvarnimi dokazi, ki jih ne pobije največji zvijač v vladnem taboru. Začetkom govora so ga poslušali tiho in sramežljivo. Kmalu jim je prihajalo vroče v glavi in tesno pri srcu, da so se večinoma odtegnili izpraševanju težke vesti. Edini Bielehlavek je z medklici izkušal strele iz gromovitega govora odvajati na Buriana. Vsi ostali poslanci, tudi mnogo Poljakov, so do konca zvesto poslušali govornika ter mu burno pritrdjevali. Izvajal je približno sledeče:

Agrarna banka jugoslovansko vprašanje.

Agrarna banka za Bosno in Hercegovino je vprašanje prve vrste za Jugoslovane. Država si je prisvojila dve čisto slovanski deželi, ki štejeta že blizu 2 milijona prebivalstva. In za to prebivalstvo je največjega pomena, kako bode rešeno agrarno vprašanje, od katerega je odvisna njegova bodočnost.

To vprašanje pa je velevažno tudi za Avstrijo in skupno državo. Aneksija Bosne in Hercegovine je vzbudila največjo pozornost vse Evrope. Stali smo že pred krvavo vojsko zaradi aneksije. V nevarnosti smo bili, da nastane velika evropska vojska zaradi Bosne in Hercegovine. Ali ni naravno, da Evropa tudi pazljivo zasleduje vse naše korake v teh dveh deželah? In prvi korak, ki naj bi ga storili in ki naj odloči stališče naše države v jugoslovanskih pokrajinah in na celim Balkanu, je

oderuška banka

pod ogrsko in avstrijsko zastavo na škodo in gospodarski pogin bosanskega in hercegovskega prebivalstva! (Živahni klici: Sramota! Nečuvno!)

Dr. Bärnreither je opravičeno trdil v gosposki zbornici: Agrarno vprašanje je bosansko vprašanje. Od tega vprašanja je odvisna bodočnost Bosne in Hercegovine, pa tudi bodočnost naše države. In mi naj pričnemo svoje kulturno delo z oduštvom in razlastitvijo bosanskega kmeta, ki je stoletja v krvi in potu branil in obdelaval to svojo rodno zemljo!

Pravi namen agrarne banke.

Kaj je namen te ogrske agrarne banke? Morda oprostiti kmete tlake in desetine? Ali je namen banke bosanskemu kmetu zagotoviti obstanek, blagor in srečo? Ne, gospodje, ta bosanska banka je napad na posest bosanskega kmeta. (Klici: Tako je!)

Bosanski kmet suženj in berač.

Pravijo sicer, da bode zemljiška odveza le prostovoljna za kmeta. Toda čitajte pravila te banke! Pravila pravijo, da je banke namen v največji meri izvršiti zemljiško odvezo. Torej bode banka vse storila, da kmete prisili do odveze. Bosanski kmet ima še danes, po tridesetletni okupaciji, slabše šole, nego v Srbiji. Kaj ve bosanski kmet o bankah, o zadolžnicah, o zvijačah raznih denarnih agentov in spekulantov? Ti mu bodo prigovarjali, vsiljevali oduški denar za zemljiško odvezo. Toda vsa odveza, odkup tlake in desetine bode le »fata morgana«, prazne sanje. Dobil bode kmet vso odkupnino in povrh še 10 odstotkov za potrebne investicije, da si popravi poslopja in izboljša zemljo. Vse to dobí s poroštvom vlade. Okrajne oblasti bodo plačani agentje za banko. In kmetje bodo drli k oblastvom po zadolžnice v trdni nadi, da postanejo samosvoji gospodarji.

Potem pa pride kruto razočaranje. V kratkih letih postane bosanski kmet suženj in berač. Suženj postane tujega kapi-

tala. Deset let ne sme vrniti posojila. Ako bi ga hotel vrniti, doplačati mora 3 odstotke odplačila. (Čujte! To je škandal! Odušstvo!) Brez bančnega dovoljenja ne sme prodati svojega zemljišča. Kmet je torej suženj raznih trinogov pod varstvom vladnih organov.

Zemljiške zadolžnice

se bodo izdajale gotovo po 5 odstotkov obresti. Drugi stroški so proračunjeni že na 1-5 odstotkov. Torej bode kmet moral plačevati najmanj 6-5 odstotkov za obresti in odplačilo. Gotovo pa je, da bodo manipulacijski stroški tekom let zrasli na 10, 50, morda 100 odstotkov. Dalje določajo pravila, da se kmetu odpove vse posojilo, ako zamudi polletne obresti. V tem slučaju mora kmet v stiski k drugemu oderuhu. In posledica bode, da postane kmet v kratkih letih navaden berač. To je več ko odušstvo, to je razlastitev ubogega kmeta. Izgubil bode svojo posest in brez denarja ga bodo postavili kot berača na cesto. To je socialno, politično delo Burianove banke! (Burno pritrdjevanje.) Deželo bodo preplavili razni spekulanti z zemljišči, posestva bodo mobilizovana in razkosana, opeharjeni bosanski kmet pa bode s srdom in žalostjo opazoval to »kulturno delo« za tuje naselience.

In vlada še govori o pariteti? Ta naša pariteta z Ogrji je nečuvna sramota za Avstrijo in Ogrsko. Naš parlament mora z zaničevanjem odkloniti to pariteto pri oduštvu. (Tako je!) In naša vlada je že pritrdila temu početju!

Vlada je sokriva.

Vlada je naglašala v odseku, da mi nimamo stvarnih razlogov proti nameravani banki, ampak da hočemo le njej nagajati ter jo strmoglaviti. To predbacivanje in sumničenje odklanjamo z vso odločnostjo. (Klici: Tako je!) Iz stvarnih razlogov smo stavili prvi nujni predlog in ga zagovarjali v odseku. Banka je bila ustanovljena proti zakonu iz leta 1880, nezakoniti so tudi vsi privilegiji oduške banke. Proti oduštvu se borimo, ker hočemo in želimo bosanskemu kmetu boljšo bodočnost. Saj je vsa zbornica dne 11. sušca pritrdila mojemu predlogu, naj vlada onemogoči to zasebno spekulacijo. Voditelji nemških strank so nedavno po ministru dr. Schreinerju vladi izročili spomenico, da so v odseku proti svojemu boljšemu prepričanju glasovali za vlado. (Klici: Čujte! Čujte!) Vlada je torej sokriva, ker je takorekoč zapeljala svojo večino, da je odobrila koncesijo za banko. Ravno vsled tega je vlada prišla navskriž z zbornico, ker ni preprečila koncesije. Ali smo mi krivi vladne napake? Zakaj vlada ni izvršila soglasnega sklepa zbornice? Smešna in abotna je trditev, da hočemo s tem le vladi delati sitnosti in ovire. Mi vlado grajamo, ker je storila napako, kakor je priznal v odseku eden voditeljev krščansko-socialne stranke. Pravica naša je, da kritikujemo to vladno kratkovidnost. Vi pa, gospodje, priznate javno to napako in vendar zagovarjate in branite vlado.

Trozveza.

Vlada trdi, da smo proti nji zvezani dr. Kramar, dr. Adler in jaz. Tej trozvezi ne gre za banko, ampak le za boj proti vladi. S tem strašilom vzdržuje vlada v tem vprašanju svojo večino. In kaj je na tej trozvezi? Mi Jugoslovani smo bili prisiljeni, da branimo koristi slovanskih bratov v Bosni in Hercegovini. Ko bi bili hoteli vreči vlado, glasovali bi bili proti vojaškimi novincem. Toda svesti si svojih dolžnosti do države smo glasovali za vojaške novince v času, ko je država zbiralala vojske v svojo obrambo. In tedaj smo prosili svoje slovanske brate, združene v »Jednoto«, da nas podpirajo v boju proti oduški banki. To so storili brez pomisleka, za kar smo jim hvaležni. Obžalujemo pa, da druga velika slovanska stranka (Poljaki) stoje na strani. Upamo, da bodo izprevideli tudi svojo napako.

In socialni demokratje pod vodstvom dr. Adlerja! Ali pričakujete, da bodo socialni demokratje glasovali za oduško

banko raznih spekulativ in kapitalistov. (Klici: Tako je!) Ti so po svojem programu opozicijska stranka in le naravno je, da nas sedaj podpirajo. Mi smo le veselili, da jih je slučajno toliko tukaj. Želeli bi v tem slučaju, da bi bilo socialnih demokratov vsaj dvajset več. Potem bi gotovo onemogočili Burianove naklepe, katere večina podpira. (Beliolhlavek: Burian pojde!) Ne, Burian žal ostane in njegova banka, ako vi odklonite naš nujni predlog. Taka je torej naša zarota, trozveza proti vladi. (Smeh in pritrdjevanje.) To je le mamilo za vladne stranke, da prikrijejo resnico in blamažo naše vlade.

Kdo je slaboumen?

Neki član večine je v odseku s tem zagovarjal vlado, češ, da je finančni minister Bilinski ravnal »bona fide« in da ga je Burian le preslepil z zvijačo. S tem je hotel reči, da je naša vlada slaboumena, a je le glasoval za vlado. (Smeh.) Jaz pa trdim, da Bilinski ni slaboumen, ampak prebrisan mož. Morda ima poleg dobrih tudi nekaj slabih lastnosti, toda slaboumen nikakor ni, kakor je trdil njegov zagovornik. Sicer pa v politiki ne odločuje »bona« ali »mala fides«, ampak uspeh. In uspeh je dosegel Burian v zvezi z ogrsko vlado.

Vlada se boji Ogrov.

Ko je baron Burian čutil, da ni še gotov svoje zmage, takoj je to sporočil svojemu Lanczy-ju, ki je duševni oče te banke. Lanczy pa je odgovoril: »No, banko pač likvidiramo, razpustimo, toda na Ogrskem nastane vihar«. In tega viharja se je ustrašil naš finančni minister Bilinski. Ni pa se ustrašil viharja v avstrijski zbornici! Soglasno je sklenila, naj vlada onemogoči koncesijo. Vlada pa navzlic temu iz strahu pred Ogrji pritrdi koncesiji. (Klici: Nečuveno, to je sramota za avstrijski parlament!) S tem je dala dovoljenje za oderuštvo, ki ga hočemo mi preprečiti. Odločno bi mi Jugoslovani nastopili proti vsaki banki, in ko bi bila tudi jugoslovanska ali slovenska in bi imela namen samo odirati bosanskega kmeta. (Burno pritrdjevanje.)

Koncesije.

Vlada se izgovarja, da je od Buriana izposlovala koncesije. Lepe so te koncesije! Prvič, podpredsednik bode avstrijski državljani. Ta koncesija je za nas razžaljenje. Mi odklanjamo sploh vsako udeležbo pri tem oderuškem poslu. (Tako je!) Druga koncesija naj bi bila, da se sklene preje zakon. To pa je zopet odvisno od ogrske vlade, če pritrdi takemu zakonu. Zakaj pa ogrska vlada ne prepreči te banke, ki je protizakonita? In tretjič se izgovarja vlada s koncesijo, da bode Burian že v prvem zasedanju vprašal bodoči bosanski sabor, ali sme ogrska agrarna banka pričeti poslovati.

Vse te koncesije so pesek v oči in niso vredne piškavega oreha. V istini je poslovanje banke le odloženo do saborskega zasedanja. Torej gosp. Bilinski se ne boji avstrijskega parlamenta, kateremu je odgovoren; ne uvaža njegovih sklepov. Pač pa ima veliko spoštovanje do bosanskega sabora, ki ga niti ne pozna. (Živahno pritrdjevanje.) Mnogi bodoči bosanski poslanci morda niti vedeli ne bodo, kaj je taka agrarna banka, kaj hoče in kaj namerava. In vlada bode le vprašala sabor za njegovo mnenje. Recimo, da bi se sabor izrekel proti tej zasebni banki! S tem pa banka ni še uničena, ampak poslovala bode s pomočjo vladnega aparata. (Klici: Tako je!)

Rešilno društvo.

Glavno vprašanje za nas pa je, zakaj je avstrijska vlada pritrdila koncesiji za to banko. Vlada naša je podlegla, kapitulirala. Saj je minister Bilinski sam rekel 11. sušca v zbornici, da noče boja z Ogrji. Vlada večina je torej prostovoljno rešilno društvo, ki prizna vladno napako, pa le zagovarja vlado. Vlada večina se boji za vlado, zato pa strelja le mimo vlade na Buriana. S tem vi Burianu utrjuje stališče. Slabo je bil preje zapisan pri Ogrji. Sedaj je slaven in dober Mažar, ker dela pot Mažarom v Bosno in Hercegovino. (Živahno pritrdjevanje.) Vi ste mislili, da v treh dneh vržete Buriana. A se kruto varate. Burian ostane, dasi je največja nesreča za Bosno, ker zasleduje ondi le strankarske mažarske koristi.

Resolucije.

Kaj hočemo mi in kaj pobijajo vladne stranke? V prvi resoluciji grajam da se je ustanovila »privilegovana agrarna in komerčna banka za Bosno in Hercegovino«, ker more le škoditi koristim in ugledu skupne države. Avstrije in življenjskim koristim bosanskega prebivalstva. To resolucijo pa ste molče odklonili kot večina proti svojemu prepričanju.

Druga resolucija zahteva, da se razveljavijo vse garancijske obveznosti za posojila te banke, ker tako poroštvo je mogoče v smislu zakona z dne 22. svečana 1880. le potom zakonov v obeh državah. Poroštvo je torej protizakonito, a vladna večina je v odseku glasovala proti

našemu predlogu, naj vlada prekliče dano poroštvo.

In v tretji resoluciji zahtevamo, da naša vlada ne pritrdi novi ustavi za Bosno in Hercegovino, ako v ustavi ni jasno izrečeno, da je zemljiška odveza v Bosni javna zadeva in da se razveljavijo vsi privilegiji zasebne banke brez odškodnine.

To je edina pot, edino sredstvo, da preprečimo oderuštvo. Bosanska banka je nemogoča, dokler naša vlada ne pritrdi bosanski ustavi s to določbo. Ako naša vlada da iz rok to edino karto, izgubljena je igra.

Imejte pogum!

Naš parlament se osmeši pred vsem svetom, ako ne varuje svojih pravic; ako pusti, da vlada prezira soglasne njegove sklepe. Parlament ostane, vlada pa je od danes do jutri. Ako naš parlament pokaže svojo moč, ni se nam treba bati, kako se konča ogrska kriza. Mi hočemo preprečiti oderuško banko, in če pade 20 avstrijskih vlad. (Burno pritrdjevanje.) Ako pa naša vlada onemogoči to zasebno spekulacijo na račun ubogega bosanskega kmeta, bomo mi čestitali vladi.

Vsi do zadnjega ste prepričani, da nameravana banka more le škoditi ugledu in koristim države in bosanskega prebivalstva. Nimate pa poguma, da bi to preprečili! Imejte pogum svojega prepričanja in glasujte za naše predloge. Četudi smo ločeni po strankah, v tem vprašanju moramo biti edini, kakor 11. sušca. Le tako rešimo čast parlamenta in ugled države. Ako pa glasujete, kakor v odseku, proti svojemu boljšemu prepričanju na škodo parlamentu, državi in bosanskemu prebivalstvu, potem bode dan aneksije začetek novodobnega suženjstva in berštva za bosanskega in hercegovskega kmeta. Če imate ta žalostni pogum, potem se nas bosansko prebivalstvo ne bode spominjalo s hvaležnostjo. Mi tega poguma nimamo!

Burno, dolgotrajno ploskanje. Govorniku čestitajo od vseh strani. Le vladne stranke se spogledujejo v vidni zadregi. Govor je napravil globok vtis tudi na vladne stranke, ki iščejo izhod iz zagate, v katero jih je izvabila popustljivost in kratkovidnost naše vlade.

Nadaljna razprava.

Po dr. Šusteršiču izjavi nemški nacionalc dr. Sylvester, da se večinoma strinja z dr. Šusteršičevimi izjavami. Izjavlja, da bo glasoval za nujnost predloga. Blankini izjavi, da se Hrvti pridružujejo vsaki akciji proti ustanovitvi bosanske agrarne banke. Krščanski socialist Mayer napada Buriana. Izjavi, da glasuje za nujnost Šusteršičevega predloga. Češki socialni demokrat Modracek pravi, da spada avstrijska vlada z Burianom na obtožni klop. Vsenemec dr. Jäger pravi, da Nemci ne morejo pospeševati koristi Jugoslovancov. Z ustavnega stališča bi pa morali pravzaprav Vsenemci glasovati za nujen predlog. Hočejo pa ostati nevtralni, ker delajo na to, da se Dalmacija, Bosna in Hercegovina priklonijo Ogrski. Dr. Kramář nato naglašja, da je vedno delal na to, da se Avstrija oprosti pritiska od Nemčije in se približa Rusiji. Daszynski v svojem govoru moten po Nemcih izjavi, da se glasovanje v aneksijskem odseku ni strinjalo z državnozborsko večino. Napada Rusijo in Kramář in se norčuje iz potovanja v Peterburg. Izjavlja, da bodo vsi socialni demokrati glasovali za nujnost dr. Šusteršičevega predloga. Razprava se je zaključila ob šestih zvečer. Kako v živo je zadel zbornico dr. Šusteršičev govor, nam kaže dejstvo, ker se je prijavilo k besedi nad 300 poslancev.

Češko jezikovno vprašanje.

Glasilo češkega ministra krajana Zacka objavila članek, ki priporoča, naj se jezikovno vprašanje sledeče reši: 1. Postavno naj se zagotovijo pravice manjšin. 2. Razdelitev okrajev po narodnostih naj se ne smatra za nedopustno, ker več koristi kot škoduje. 3. Enojezičnost koristi Čehom v narodnem in gospodarskem oziru bolj kot dvojezičnost. Zato naj se ne odklanja zakonski načrt po načelih dvojezičnosti. 4. Odobravati se mora, če se imenujejo državni uradniki vseh činovnih razredov po narodnem ključu. 5. Za Moravsko mora veljati to, kar za Češko. 6. Po vladi predloženi jezikovni načrti so sicer zelo pomanjkljivi, a sposobni so za temelj pogajanj. 7. Narodno naj se razdeli tudi Moravska.

× × ×

Kaj bo z dr. Šusteršičevim predlogom?

Vsi vladni listi pišejo, da hočejo vladne stranke meritorno glasovati proti točkama 1. in 2. dr. Šusteršičevega predloga, pač pa za točko 3., ki pozivlja vlado, da se ima odveza kmetov izvršiti potom dežele, ne pa privatnega podjetja. Krščanski socialci izkušajo zato doseči s predlagatelji kompromis.

Drugo pismo iz Ike.

27. maja 1909.

V svoj kratek čas ter prijateljem in rojakom v pouk in ravnanje pošiljam danes drugo pismo od rivijere in Kvarnera. »Rivijera« je splošno rabljeni izraz za morsko nabrežje, od italijanske besede »riva«, breg, — »Kvarnero« je pa ime velikega reškega zaliva, ki sega, ločen od oceana, na severu do bregov pod Učko goro, ob straneh ga oklepata istrsko in hrvaško nabrežje, proti jugu pa ga zaslanjata dva velika otoka: Cres nasproti istrskemu, Krk nasproti hrvaškemu bregu. Ta dva otoka delita zaliv v tri morske ceste ali kanale. Na desni strani med Istro in Cresom leži kanal Farazina, med otokoma srednji kanal, imenovan »di Mezzo«, med Krkom in hrvaškimi bregovi tretji izhod iz zaliva, zaradi pogostnih viharjev noseč neprijazno ime hudournik »di Maltempo«. Tovariši so me pri odhodu iz Kranjske pozvali, naj se večkrat oglasim ter v »Slovencu« opišem tukajšnje kraje in življenje, skratka vse, kar bi me zanimalo in kar se mi bo posebnega pripetilo. Zategadelj moram najpoprej izpolniti podatke prvega pisma, kar se tiče našega zdravništva v Iki. Čuditi se je, kako je moglo duhovniško društvo sv. Jožefa, ustanovljeno leta 1876 od nepozabnega, veleumnega prelata Filipa, naglo zaporedoma kar tri zdravnišča postaviti: leta 1885 »Rudolphinum« v Gorici, leta 1886 »Filipinum« v Meranu in leta 1889 »Francisco-Josephinum« v Iki ob Kvarnerju. V vseh treh je na razpolago 66 elegantno opremljenih sob za obolele duhovnike. Ker društveni člani, ki jih je bilo koncem leta 1908 v 59 škofijah 1793, in sicer 112 ustanovnikov, 1069 dosmrtnih in 600 letnih, ne bi mogli potrebnega denarja zložiti, si je vedel podjetni msgr. Filip drugače pomagati. Potrkal je na vrata in srca najvišjih dostojanstvenikov in posrečilo se mu je za svoj velikanski načrt vzbuditi zanimanje celo na cesarskem dvoru. Njega Veličanstvo, presvetli cesar in drugi člani cesarske rodbine, plemenitaši in škofje v Avstriji, na Ogrskem in v Nemčiji, vsi so darovali velikodušne, ogromne podpore. Pokojni prestolonaslednik Rudolf je bil prvi protektor našega društva. Celo saksonska kraljica-vdova Marija se je udeležila dobrodelnega podjetja z znamenitim prispevkom. Potemtakem je pogumni, v Boga zaupajoči ustanovitelj Filip premagal največjo skrb, finančno vprašanje, ter po temeljitem predarku postavil tri moderna zdravnišča na najprijemnejših krajih. Gorica nudi zlasti pomladni prijetno bivališče, v Meranu je sezona od septembra do maja. Ika pa vse leto sprejema bolehe in rekonvalescente, po zimski zaradi milega podnebja, po leti zaradi morskih kopeli. Zato ima tudi Ika največ obiskovalcev in namerava se zdravnišče razširiti. Srednja zimska temperatura se giblje med 6 in 9 stopinjami C. V morju se kopljejo od maja do oktobra; najnižja temperatura vode je 16 stopinj C, ki se dvigne v juliju do 29 stopinj C. Tukajšnja morska voda ima več soli v sebi kot drugod, v enem litru 37 gr trde sestavine, zato je nje zdravilna in krepčalna moč izdatnejša. Morske kopeli so posebno uspešne pri škrofuloznih, slabokrvnih in nevrasteničnih bolnikih. Nervozi in drugače bolni se ne smejo dolgo kopati in sploh ne brez zdravnikovega sveta. Večina tu bivaajočih duhovnikov uporablja s posebnim hrepenenjem morske kopeli, akor sploh po celi prostrani rivijeri pri vsakem koraku čitaš napise, vabeče v morsko kopališče. Tujci največ zaradi morskih kopeli trumoma prihajajo h Kvarneru. Kajpada jih tudi žene potreba oddihleja in razvedrila ter želja, voziti se v svežem morskem zraku do raznih primorskih mest. Pisatelj in župnik Meško, ki je te dni z Malega Lošinja priplul v naš sanatorij, je šel vsak dan v morje se izkopati in po kopeli na solncu pregrevat. Ker je morje nemirno, hladno ali nesnažno, treba seveda kopanje opustiti.

Omenjam pa še enkrat, da društveni sanatoriji niso kake bolnišnice v pravem pomenu besede. Njih namen ni, sprejemati neozdravljive osebe, ampak duhovnike, ki so vsled naporenega dela v svojem poklicu oslabei ali kako hudo, burno bolezen prestali, kakor pljučnico ali vnetje oprsnice mrene in jim je treba več časa za popolno ozdravljenje. Tudi bolniki s kronično boleznijo, z dolgotrajnim katarom ali nervoznostjo obloženi najdejo v zavodih prijetno domovanje. Treba seveda ubogati lišnega zdravnika ali, komur ta ne ugaša, poiskati drugega. Na izbiro jih je v Reki, Opatiji in Lovrani. Tudi rahlo od kapi zadeti so bili že tukaj in so se po rabi gorkih morskih kopeli v »bani« boljše počutili. Revmatikom so ugodnejše Toplice.

Na vsak način pa naj slovenska duhovščina v večjem številu pristopi v društvo sv. Jožefa, ne samo bolehalci, ampak tudi korenjaki. Kdor je zdrav, utegne danes ali jutri zboleti. Duhovska služba, bodisi dušno-pastirska ali katehetska,

je dandanes trikrat težja, kakor pred leti. Nova doba s svojim socialnim programom vedno več od nas zahteva. Kako brž se pripeti, da duhovnika ogromno delo da za dnem, zlasti ob nedeljah in praznikih zlomi in pahne v slabosti in bolezni. Kako naj si siromak pomaga? Zdravnik silno izpreži, privoščil si počitek in pohiti za štiri tedne na jug! Za take je kakor naš lašč eno ali drugo naših treh zdravniš, prvi vrsti Ika z morskim zrakom in kopanjem. Tudi popolnoma zdrav duhovnik je potreben odmora in razvedrila, tu ga dobimo.

Ako bi društvo sv. Jožefa vsled obilnega pristopa novih članov dobivalo več prispevkov, želi otvoriti še eno zdravnišče v južni Dalmaciji, ki bi skozi vse leto sprejemalo goste. Nekateri so sprožili misel, da bi bilo morda umestno, kupiti obščen jezuitski zavod v Kraljevici, ki je ravno sedaj na prodaj. Notranja uredba res ustrežala namenu, ker je prostora za sto oseb, pod gradom velik vrt in lastno morsko kopališče. Toda drugi menijo, da kraj ni pripraven za zdravnišče, ker leži na preveč odprtem robu in je zelo izpostavljen vetrovom.

Naj še dodam, da mora biti saj po mesecev član društva, kdor hoče biti sprejet v zdravnišče, — najdaljša doba bivanja je tri mesece. Hrana in vsa potrebšča od strani usmiljenih sester, teh angelcev ljubezni, se ne dá preivaliti, takoj je izvrstna. Tu v Iki so tri Slovenke, ena Moravanka in ena Nemka, ki tudi mađjarski govori. Da bo naš glas več veljal, bi bilo želeli, da bi se tukaj oglasilo mnogo slovenskih in hrvaških duhovnikov za vstop v društvo. Ganite se, mili sobratje! Po pravilih ima biti letos občni zbor in volitev novega predsednika.

Dnevne novice.

— Proti imenovanju nemškega državnega želnega šolskega nadzornika na Kranjskem je v včerajšnji seji odločno protestiral državni poslanec dr. Žitnik, ki je predlagal, naj se dotična postavka 7504 črta v proračunu. Nadalje je poslanec dr. Žitnik ostro obsojal, ker se po šolah na Koroškem, Štajerskem in Primorskem prezira slovenščina kot učni jezik. Zategadelj je, naj se zgradi v Novem mestu novo gimnazijsko poslopje in obžaloval, da se na ljubljanski realki premalo govorijo slovenščina. Iz praktičnih razlogov zahtevajo Slovenci vseučilišče. Če se jim za gotovi, glasujejo Slovenci brez pomisleka za italijansko vseučilišče v kakem izmed italijanskem kraju: v južni Tirolski. Znamenit govor poslanca Žitnika objavimo dobesedno.

+ Zvezo napredne mladine na Štajerskem napoveduje »Narodni list«. Proti liberalci iz naše fantovske organizacije norce brili, zdaj pa ko je ta organizacija na Štajerskem silno veliko pripomogla, da so bili liberalci krvavo tepeni, jo hočejo kopirati. Mi liberalcem svetujemo, naj, če hočejo ubrati za nami stopinje, svoje zvezo krste za »Zvezo čukov«, ker otroci dneva in luči so že vsi zbrani v Orlu. Sicer pa, če se novi čuki zvale, bodo imele to napako, da je njihova mati prestar. Prepričano se je spominjala na naraščaj, za bodo mladiči, ako jih sploh kaj bo, kilav. Mi nimamo nič proti temu.

Kako je Ivan Hribar požrtvovalen? Ugibali smo zadnje dni, zakaj »Edinost« vključi našemu pozivu nič ne omenja Hribarjevega podpisa na pogodbi z Nemci. To uganko smo pa zdaj rešili. Požrtvovalni vseslovanski rodoljub Ivan Hribar daje namreč »Edinosti« vsako leto celotno — 50 fl. . . .

— Za župana v Idriji je izvoljen prošnji župan Šepetavec, za podžupana sodni demokrat Tukač.

— Postojnski občinski odbor je imel včeraj, 3. junija, slavnostno občinsko sejo, v kateri se je prebralo pismo, da je postalo Postojna mesto. Sklenilo se je poslati cesarju zahvalno pismo. Nameravano si je skanje vsega občinskega odbora je enkrat izostalo.

— Škof Trobec v Novem mestu. Dr. 29. maja se je pripeljal škof Jakob Trobec v Novo mesto v spremljstvu svojega namestnika, župnika v Ameriki. Njegov škofski sedež v St. Cloudu, države Minnesota, je pred devetimi leti je obiskal Novo mesto in tukaj obhajal obletnico svojega posvečenja v škofa. Dasi ravno je že 71 let star, je še popolnoma čil in čvrst. Na kolodvoru je visokega gosta sprejel gospod prof. Dr. Elbert, doma pa preč. kolegijski kapitelj in so ga med slovesnim zvonenjem obeh cerkvah spremili v cerkev. V nedeljo je imel slovesno pontifikalno mašo, v kateri je nekaterim otrokom delil zakrament sv. birme. Vsak birmanec je dobil lepo sv. tinjico, od svetega očeta blagoslovljeno v spomin. V ponedeljek popoldne si ogledal prekrasno gotsko cerkev v Pradini. Obiskal je tudi frančiškanski samostan in bolnišnico usmiljenih bratov. V tistem rek je maševal v kapelici ženske bolnišnice cesarice Elizabete. Po sveti maši je ogledal žensko bolnišnico in je imel

vsako bolnico tolažilno in prijazno besedo. O bolnišnici se je izrekel, da ne ostaja za kako ameriško bolnišnico in da je jako moderno opremljena. Z dopoldanskim vlakom se je pripeljal sloveči govornik p. Viktor Kolb iz Jezusove družbe z Dunaja na obisk h gospodu proštu. Popoldne so se odpravili v Pleterje in si ogledali tamošnji prekrasni samostan. V sredo se je mil. gospod škof v spremstvu p. Kolba odpeljal v Ljubljano in v četrtek jutraj s svojimi sorodniki na Brezje in Bled. Pohvalil je posebno cerkveno petje; sploh je jako dobre utise seboj vzel od dolenske metropole in njene okolice. Pred svojim odhodom se bo še enkrat vrnil v Novo mesto. Škof Trobec je rojen v Polhovem gradu in se je z rajnim misijonarjem Pircem, kot bogoslovec prvega leta pred 45 leti podal v Ameriko. V St. Cloudu, njegov prestolici, so se po mestu letos 1. maja vozili še na saneh. Ondi je skoro sedem mesecev zima, v treh mesecih sejejo in žanjejo. Glede solčnega vzroha smo jim tukaj sedem ur in nekaj minut naprej, tako da kadar imamo pri nas poldan, imajo tam šele ob peti uri jutraj prvo sveto mašo.

— **Za Rokodelski dom v Ljubljani** so darovali p. n. preč. gg.: Neimenovan dobrotnik po g. stolnem proštu J. Sajovicu 40 K. Dr. Aleš Ušeničnik, profesor bogoslovja, 20 kron, Ivan Dogan, mizarški mojster v Ljubljani, 10 K, Viktor Čadež, kapelan v Trzinu, 5 K. — Bog povrni blagim dobrotnikom in jim obudi požrtvovalnih naslednikov.

— **Iz Bosne izgnani srbski agitator.** Ko se je vrnila z Dunaja deputacija radikalnih Srbov, ki je obljubila, da se hoče stranka udeleževati političnega dela, je došel v Sarajevo srbski agent dr. Gavril, da pregovori Srbe za nasprotno taktiko. Bosanska vlada je Gavrilu izgnala.

— **Izpred novomeškega porotnega sodišča.** Na zatožni klopi sedita Franc Klemenčič, star 22 let, kmetiški sin iz Kraške vasi pri Čatežu ob Savi, je kaznovan, in Janez Pavlovič, star 17 let, kmetiški sin iz Virja občina sv. Križ pri Kostanjevici. Obtožena sta radi uboja. Dobro in močno dolensko vino in ker se toči po vinotočih po nizki ceni, je dalo povod prepiru pri vinogradniku Jože Klemenčiču, da so se 2. maja t. l. sprli radi enih »orgelc«. Anton Vašič, 45 let star, oče šestih otrok, je bil obdolžen, da je zmagal »orgelce« Janezu Pavloviču, na katere so preje piskali in menda plesali, da je bil krajši čas. Tega prepira se je udeležil tudi Franc Klemenčič. Psovali so se z raznimi psovki, kar je bilo povod sovraštva med omenjenimi. Okolu 6. ure so zapustili vinotoč in se podali proti domu. Šli so skupaj obsojena in Anton Vašič. Ko dospelo do Kraške vasi, potegneta izza ograje obtožena vsak po en kol ter udari Klemenčič Vašiča po glavi in Pavlovič enkrat po zadnji strani, nakar je Vašič obležal omamljen. V istem položaju ga dobi njegov 12-letni sinček. Drugi dan je Vašič umrl. Klemenčič je bil obsojen na tri in pol leta težke ječe, na vsaka dva meseca z enim postom, vsako leto 2. maja s temnico. Pavlovič pa na eno leto in pol težke ječe. Ženi ubitega morata plačati 2000 K.

— **Lov za kaznjencem.** V Ločni je od dela pobegnul kaznjenc nek Tonic iz Čateža ob Savi. Imel je prestati eno leto dni kazni. Bil je na delu šele par dni ter je izkoristil prvo priliko. Dosedaj ga še niso dobili v roke.

— **Hrvaški turisti na Triglavu.** Kot prvi so letos prišli na Triglav Hrvatje prof. Pasarič, bančni ravnatelj Arnold Herzog in g. Ausch. Spremljal jih je odbornik »Slov. planinskega društva« gosp. Jesih.

— **O uboju pri Šmarji** se nam poroča, da je dopisnik zamenjal imeni. Ubijalec je Franc Miklič, ubiti je pa Janez Potokar. Jutri se v tej zadevi vrši še porotna obravnava pred ljubljanskimi porotniki.

— **Učni tečaj za poučevanje slaboumnih otrok.** Ta tečaj se začne dne 3. junija na Dunaju. Za obisk istega je minister za pouk in bogočastje določil s Kranjskega sledeče učitelje oziroma učiteljice: Ivana Krulca, c. kr. vadniškega učitelja v Ljubljani, Josipa Pavčiča, mestnega učitelja v Ljubljani, Emilijo Rojc, mestno učiteljico v Ljubljani; za slučaj, da bi bil kateri izmed teh zadržan, pa kot namestnika mestnega učitelja Andreja Rapeta in mestno učiteljico Ano Lebar. Pouk bo teoretičen in praktičen. Predavali bodo pedagogi in medicinci. Tečaj traja štiri tedne.

— **Istrskim vinogradnikom.** Z razglasom c. kr. namestništva v Trstu z dne 2. marca 1882. je dovoljeno vinogradnikom prodajanje vina lastnega pridelka na drobno — takozvane osmice — ne le v krajih, kjer je vino zraslo, marveč tudi v drugih deželah. Naj bi se istrski posestniki vendar posluževali te pravice. Nekateri so že začeli in se ne kesajo. Seveda je v svrhu razpečevanja vina treba izbrati kraje, kjer ni domačega vina, n. pr. bliž-

njo Koroško. V vseh večjih koroških mestih bi se to izplačalo, ako bo vino pristno in okusno, cena pa primeroma nizka. Glede cene pač ni dvoma, da bi konsumentov ne mogla zadovoljevati. O pristnosti ne dvomimo; saj bi bilo vsako ponarejanje dražje od naravnega vina. Okus istrana pa je še vedno kamen spodite. Ne pustite vina predolgo na tropinah, če ga hočete prodati izven dežele. Trpkega in gostega vina v severnih krajih ne marajo. In pa umno kletarenje, hladne kleti, čista posoda, — pa bo šlo.

Štajerske novice.

Š **Vabilo k okrožnemu združenemu shodu**, ki se vrši na praznik, dne 10. junija 1909. o priliki blagoslovljenja združenega doma v St. Lovrencu na Dravskem polju. Začetek ob 3. uri popoldne. Dnevni red: 1. Slavnosten govor. Govori g. drž. in dež. poslanec dr. Korošec. 2. Občni zbor Ljudske hranilnice in posojilnice v St. Lovrencu na Dravskem polju. 3. Naš združeni razvoj. Govori nadrevizor Vlad. Pušenjak. 4. Dolžnosti članov načelstva in nadzorstva. 5. Razna združna vprašanja, predlogi in nasveti. — K obilni udeležbi vabi »Združna zveza« (oddelek za Štajersko) v Mariboru.

Š **Brezice.** Zadnjo notico o tukajšnjih šolah je treba v toliko popraviti, da imajo Nemci poleg utrkvistične šole že dalje časa svojo posebno štirirazredno nemško šolo, samo da sta doslej obe pod isto streho. Zda pa bo »Schulverein« pomagal Nemcem pozidati lastno šolsko poslopje. Ali bi ne bil že čas, da bi Slovenci obratovali s sedanjo utrkvistično, ali po domače nemškutarsko šolo ter jo uredili kot vzorno slovensko šolo, v koji bi se pa nemščine lahko ravno toliko naučilo kot doslej?

Š **Domača umetnost.** V Dohnalíkovi izložbi v Gosposki ulici v Mariboru je videti te dni prav lepa, umetno na platno slikana podoba Kristusova. Dela vso čast domačemu slovenskemu slikarju in risarju I. M., ki jo je deloma posnel po slovečem vzorcu, deloma jo je pa dovršil po lastnih motivih.

Š **Umrli** je pri Sv. Benediktu v Slov. Goricah učiteljica gospa Terezija Framroj. Schmidlechner.

Š **V pokoj** je stopil sodnik J. Petrovič v Mariboru.

Š **Otvoritev Narodnega muzeja.** Z velikanskimi težavami se bori Zgodovinsko društvo že šest let, da ustvari štajerskim Slovincem zbirko, v kateri bi odsevala preteklost in sedanost naroda in zemlje, ki je naša domovina. Sedaj je dobilo primeren prostor v mariborskem Narodnem domu in odbor je sklenil, da o priliki velike narodne svečanosti, dne 6. junija razkaže dosedaj nabrano zbirko. Otvoritev je le provizorična, ker za popolno ureditev muzeja je treba še več časa in sredstev. Začetek je skromen, a glavno je, da občinstvo dobi spoznanje, česa še nam manjka in kar bi se le z nekoliko dobro voljo dalo doseči. Otvoritev se bo izvršila pred veselicco ob pol 3. uri s kratkim nagovorom.

Ljubljanske novice.

lj **Za veselico na korist »Aljaževega Doma«**, katero priredi slovensko glasbeno društvo »Ljubljana« prihodnje nedeljo 6. junija v vseh prostorih »Uniona«, je veliko zanimanja. Vsi prijatelji slovenskega planinstva naj se zbera na tej veselici, kdor pa ne more udeležiti se, naj pošlje kak dar za »Aljažev Dom«. Oni Ljubljancje, ki polet v nedeljo na Gorenjsko, naj pri povratku v Ljubljano pridejo na veselico, ki bo takrat sredi veselega vrvenja.

lj **Skupna skušnja mešanega zbora »Ljubljane«** bo jutri, v soboto, ob 8. uri zvečer. Danes skušnje ni. Jutrišnja skušnja bo z dnja pred veselico, zato prosim vse sodelujoče, da pridejo točno k skušnji. — Pevovodja.

lj **Zborovanje »Vipavskega učiteljskega društva«** se je vršilo v velikonočnih počitnicah. Takrat so nastopili pri volitvi nekateri učitelji proti liberalnim tovarišem, ker se ne strinjajo z njihovim gospodarstvom v tem društvu. Tega pa so se voditelji, vajeni liberalne samomogočnosti, tako prestrašili, da so celo zgrešili »dnevni red«, četudi je tiskan ležal pred njimi: pozabili so na volitev računskih pregledovalcev. Da si pomagajo iz zadrege, so sklicali nov občni zbor na 3. dan t. mes. Pa glej! Imeli so zopet smolo. Niti sklepni niso bili, ker je prišlo samo 17 članov. Volitev se torej ni mogla vršiti, zato so s predsedniškega stola razglasili, da ostanejo stari pregledovalci. Izmed teh treh pa niti enega ni bilo zraven in tako so »naložili čast« in delo tovarišem, o katerih niti ne vedo, če to hočejo sprejeti. Ne strinjajo se z vdstvom gotovo, sicer bi bili prišli k volitvi, torej? »Kandidati« so baje bili gg. Azman, Korbar in Križnar, ki so se tako daleč potrudili za — prazen nič. Zaupanje do vas beži gospodje, in to vam dela skrb, kaj ni res?

lj **V ponedeljek** ob 8. uri zvečer seja S. K. S. Z.

lj **»Oh, zdaj gremo!«** ... Tako bi morali peti naši nadvse priljubljeni Belgijci, ki so te dni odšli na vaje, s katerih jih baje več nazaj ne bo. Njihova nova garnizija je Pulj, odkoder pride 87. celjski pešpolk v Ljubljano, kar bo vsakdo z veseljem pozdravil. Šli so in nazaj jih baje več ne bo! Če je to res — srečno pot!

lj **Umrli** je nagloma v Šopronju na Sedmograškem šef intendant 12. vojnega zbora Evgen Suer, rojen Ljubljancin. — Umrli je danes na Starem trgu lastnik »Goriške kleti« Anton Gorjan, star 34 let. Pri delu se je pretegnil.

lj **Razstava cerkvenih oblačil**, katero je letos priredila bratovščina presv. R. Telesa, bo od prihodnje nedelje do praznika presv. R. Telesa v knezoškofovi dvorani. — Vsi, ki se zanimajo za cerkveno umetnost, zlasti pa udje bratovščine, se uljudno vabijo, naj si razstavo ogledajo. Vsa oblačila se bodo brezplačno razdelila cerkvam naše škofije.

lj **Konji splašili.** Včeraj so se na Tržaški cesti splašili konji posestniku Francu Ogrinu iz Stare Vrhlike, ko je mimo pripeljal nek avtomobil. Ogrinov voz se je preobrnil in so tri na vozu sedeče osebe padle v cestni jarek. Pri padcu se je samo Ogrin telesno poškodoval in se mu je tudi pri vozu napravila precejšna škoda.

lj **Na vozu zaspal.** Včeraj je peljal hlapec Martin Grošelj po Bleiweisovi cesti s premogom naložen voz proti Marije Terezije cesti. Med potjo je trdo zaspal in sta konja zadel na prelazu Marije Terezije ceste v prečnico in malo dalje pa zavozila v cestni jarek. To je hlapca ujezilo in začel je z bičem konje pretepavati tako, da so se jim poznale otekline. Zagovarjati se bode moral zaradi trpinčenja živali.

lj **Izpred ljubljanskega porotnega sodišča.** Zaradi nenravnosti sta sedela na zatožni klopi pred ljubljanskimi porotniki včeraj Valentin Verovšek, 26 let star, iz Volčjega potoka in hotelski sluga v Ljubljani, ker se je pregrešil z neko še ne 10 let staro deklico. Obsojen je bil na pet let težke ječe, kot drugi pa Martin Zadnikar, 16 let star, pristojen na Dobravo, hlapec na Viču, ker je skušal neki 13 let stari deklici silo delati, in je pri tem še grozil, da jo bode v vodo vrgel. Obsojen je bil na dve leti težke ječe.

lj **Popoln lunin mrak** se je danes jutraj opazoval pri čisto jasnem nebu. Okrog 3/4 na eno uro se je pričel mrak in par minut pred 2. uro je zemeljska senca zakrila mesec, ki je bil podoben temni žareči obli.

lj **Vijeli** so na Reki Franca Jugovca, ki je ušel iz prisilne delavnice v Ljubljani.

lj **Umrli so:** Marija Cankar, zasebnica, 50 let, Ivan Teladko, železn. uslužbenca sin, 18 dni, Gregor Kralj, delavec, 53 let, Antonija Baloh, gostija, 34 let.

lj **Z rešilnim vozom** so prepeljali včeraj v deželno bolnišnico Marijo Pogačnikovo, delavčevu ženo iz Kranja. Pogačnikovi se je bil splašil konj in si je, ko je padla iz voza, zlomila dvakrat levo nogo.

lj **Ogenj v šupi.** Včeraj dopoldne sta zapazila dva moška, da gori na Opekarski cesti šupa posestnika Jerneja Matevžeta. Podala sta se takoj na lice mesta in začela gasiti. Pogorela je poldrugi meter dolga lesena stena. Vendar se jima je posrečilo ogenj udušiti. Gospodar je proti ognju zavarovan.

Darovi.

Za »Aljažev dom« so nabrali večje svote: ga. Minka Ogorečeva 1000 kron; g. Ludv. Dobišek v Kranju 251 K; ge. Antonija Kostanjevčeva, Marija Kochova in gdč. Ivanka Mikuševa 234 K 60 vin.; gdč. Julija Stor 74 K; g. Josip Prevec v Logatcu 65 K. — Darovali so večje zneske: gg. Anton Dečman, tvrdka Anton Krisper, slav. Narodna tiskarna po 100 kron; Avgust Jenko, dr. A. Kokalj, dr. Val. Krisper, Vinko Majdič v Kranju, A. Šarabon, Ant. Škof, Ubald pl. Trnkoczy in neimenovani po 50 K; neimenovana 46 K; kanonik Iv. Sušnik 30 K; četrtšolci zavoda sv. Stanislava v St. Vidu 25 K 11 v. — Vsem požrtvovalnim darovalcem in neumornim nabiralcem, osobito pa gospej Minki Ogorečevi, ki je dosegla rekord v nabiranju prispevkov, hodi izrečena najiskrejša zahvala. Da bi še našli obilo posnemovalcev! Živeli! — Zares lepa svota se je nabrala v dveh mesecih, vendar pa stroški za novo stavbo, ki se prične graditi prihodnji mesec, še daleko niso pokriti; usojamo si še nadalje apelirati na obče znano slovensko dobrohotnost, osobito pa na one rodoljube, kojih imena še pogrešamo med darovalci. — Planinci, spominjajte se pri svojih izletih v veselih družbah »Aljaževega doma«, dobrodošel je vsak najmanjši dar!

lj **Z obmejne Slovence.** V gostilni pri »fajmoštru« 3 K.

ČETE V MAKEDONIJI.

Trije skrbški vojvodje v Skopiju so sklenili poživiti četaško gibanje. Zbrani imajo 300 dobro oboroženih mož. Udariti hočejo na Albance, ker se turške oblasti branijo varovati starosrbske prebivalce proti albanskim vodjem. Srbski četovodje razpolagajo z denariem razpuščenega »Odbora za narodno obrambo«.

Telefonska in brzojavna poročila.

PORAZ BIENERTHOVE VLADE.

Dunaj, 4. junija. V današnji seji državnega zbora je zbornica nadaljevala razpravo o nujnem predlogu dr. Šusteršičevem. Katoliško-naroden Čeh Sramek je zavračal dr. Kramafa ter dejal, da katoliško-narodni Čehi niso tako resignirani pesimi«i v zadevi zunanjega položaja kot dr. Kramaf. Nikakor se nečajo kot Slovani odreči vplivu na zunanjo politiko, prijatelji so ruskega naroda, ne zidajo pa ne na inozemstvo in le žele, da bi se tudi na oni strani, pri Nemcih ne zidalo na inozemstvo. (Burno odobravanje.) Govornik je zavračal včerajšnje napade socialnih demokratov na ruske razmere ter je končno izjavil, da Čehi nikakor nečajo, da bi češki narod izginil v velikem ruskem morju. Krščanski socialci Bielhohlavek je izjavil, da je v zadevi ogrske agrarne banke v Bosni Burian edini krivec, da bodo kršč. socialci skušali preprečiti oderuštvo banke, da pa se ne puste izrabljati za padec Bienerthovega kabineta, ker je bilo to ministrstvo trdno (?) proti Mažarom in bi v sedanji ogrski krizi Bienerthov padec imel lahko nevarne posledice.

Dunaj, 4. junija. Sijajno je danes govoril v drž. zboru glavni govornik za dr. Šusteršičev nujni predlog dr. Krek, ki je pozival vso javnost in celo zbornico, naj proučava razmere Jugoslovancev. Protestiral je proti temu, da bi imeli predlagatelji kake postranske namene, da bi predlog vložili le radi tega, da bi vrgli vlado. Vložili so predlog, da parlament brani svoj ugled in da se pokaže možem na ministrski klopi, da brez kazni ne smejo delati proti soglasnemu sklepu parlamenta. Ostro je govoril proti Ogrski ter je dejal, da je državna ideja ogrska nemoralna ter da moramo pokazati, da Ogrske na takem nemoralnem temelju ne priznavamo. Boj mora biti dualizmu, kakršen je sedaj, sicer smo soodgovorni za razkosavanje države. Govorniku je zbornica burno ploskala, po govoru so poslanci govorniku čestitali.

Dunaj, 4. junija. Pri današnjem glasovanju o nujnosti dr. Šusteršičevega predloga je Bienerthova vlada zopet doživela znaten poraz. Za nujnost so glasovale tudi tiste stranke, med njimi tudi nemški krščanski socialci, ki so prej v odseku borile se proti Vukovičevemu predlogu in glasovale v odseku proti predlogu. Nujnost dr. Šusteršičevega predloga je bila soglasno sprejeta. Izid je bil pri opoziciji sprejet z viharim ploskanjem. Največjo zaslugo za to glasovanje imajo Jugoslovani, posebno poslanca dr. Šusteršič in dr. Krek, katerega izvajanja so bila danes velesijajna. Zbornica sedaj razpravlja o meritumu dr. Šusteršičevega predloga. Skoro gotovo se bo oglašil k besedi tudi ministrski predsednik Bienerth.

Dunaj, 4. junija. Še večji je bil poraz Bienerthove vlade pri glasovanju o nujnem predlogu češkega radikalca Kaline, ki vsebuje skoro isti predlog kot dr. Šusteršič, le da se ostreje izraža. Ta predlog je dobil absolutno večino. Za nujnost tega predloga je glasovalo 201 poslanec proti 194. Ko je bil proglašen izid je opozicija glasno klicala: »Proč Bienerth, proč Haerdet, proč Hohenburger!«

NA RUSKEM NE MARA NIHČE BITI ZA PRVEGA POLICAJA.

Peterburg, 4. junija. Vlada ne more dobiti nikogar, ki bi po obsojenem Lopuhinu hotel prevzeti mesto policijskega ravnateljstva, dasi znaša plača 50.000 fr., dispozicijski fond pa pol milijona, od katerega ni treba polagati računa.

RUSI Z VSESLOVANSKO KONFERENCO NISO ZADOVOLJNI, PAČ PA Z BANKO.

Peterburg, 4. junija. V »Novem Vremenu« piše brat ministrskega predsednika, Aleksander Stolypin, o uspehih vseslovanske konference sledeče: »Gospodje, ki so v Pragi sanjali o novem, edinem in mogočem Slovanstvu, so doživeli strašno iznenadenja! Hoteli so Ruse in Poljake zbližati, mesto tega pa so morali doživeti, da so se nasprotstva med tema dvema narodoma še bolj poostрила. Gospod dr. Kramaf pa, ki je v duhu že videl pred seboj slovansko Avstrijo, združeno z Rusijo, da tvori protutež proti Germanstvu, mora danes samemu sebi priznati, da je s celo svojo politiko doživel bankerot.«

Peterburg, 4. junija. Finančni minister Kokovcev je dal načrt slovanske banke v pretres vladnim strokovnjakom.

SESTANEK NEMŠKEGA CESARJA Z RUSKIM CARJEM.

London, 4. junija. »Daily Mail« poroča, da je z ozirom na nameravani sestanek ruskega carja z nemškim cesarjem poslal Viljem carju lastnoročno pismo. Vladarja sta si na to večkrat brzojavila.

DRŽAVNOZBORSKE NADOMESTNE VOLITVE.

Lvov, 4. junija. Tukajšnji zionisti so sklenili, da kandidirajo v volivnem okraju Bobrka Bursztyn urednika »Jüdischer Tagblatt« v Lvovu dr. Gerszona Zipperja.

PRESTOLONASLEDNIK KUPI GRAD NA TIROLSKEM.

Meran, 4. junija. »Meraner Ztg.« poroča, da kupi prestolonaslednik Franc Ferdinand grad Lebenberg pri Meranu.

BOJ STAVKUJOČIH S POLICIJO.

Filadelfija, 4. junija. Pri nemirih, ki so nastali povodom štrajka tramvajskih uslužbencev, je policija streljala. 100 demonstrantov je ranjenih, 5 tramvajskih voz je razbitih.

100.000 RUDARJEV V STAVKI.

Glasgow, 4. junija. Listi poročajo, da je skoro gotova stvaka škotskih rudarjev. Stavkalo bo okoli 100.000 rudarjev.

ANGLEŽEM NI PRAV NEMŠKO-RUSKI SESTANEK.

London, 4. junija. V tukajšnjih krogih je naznanilo, da se 17. t. m. snideta nemški cesar in ruski car, napravilo zelo slab vtis, zlasti, ker ruski vladni listi povdarjajo, da bo ta sestanek zelo vplival na smer ruske politike. Sestanku bosta prisostvovala Bülow in Izvolskij. Ta sestanek tudi »neoslovanom« ni všeč, ker je pač postopanje ruske vlade silno protislovno.

ZAVRNJENA NIČNOSTNA PRITOŽBA.

Dunaj, 4. junija. Ničnostno pritožbo radi dogodkov pred kazino obsojenih Potnika, Kamenška in tovarišev je višje sodišče zavrnilo.

VPRAŠANJE ORIENTSKE ŽELEZNICE.

Sredec, 4. junija. Prepis zadnje bulgarske protestne note Turčiji glede na »Orientske železnice« je izročila bulgarska vlada le Avstriji in Nemčiji. Ruski oficalni krogi so zato vznemoljeni. Rusko poslaništvo je zahtevalo prepis, ker je Rusija podpirala Bulgarijo glede na Orientske železnice.

CARJEVO POTOVANJE V NEAPELJ.

Rim, 4. junija. »Messagero« poroča, da je z ozirom na nameravano carjevo potovanje v Neapolj došlo že več ruskih tajnih policistov, ki skupno z italijansko policijo uvajajo potrebne varnostne odredbe.

MLADOTURKI PROTI ALBANCEM.

Solun, 4. junija. Mladoturška vlada odločno nastopa proti sumljivim alban-skim glavarjem. V Solun in Carigrad so odvedli 21 albanških veljakov.

London, 4. junija. »Standard« poroča, da se nameravajo Albanci zvezati z južno albanškimi Grki proti Turkom za svojo samoupravo.

BOSANSKO VPRAŠANJE NA VSE-SLOVANSKI KONFERENCI.

Na vseslovanski konferenci se je slovanskim poslancem avstro-ogrskega parlamenta naročilo, naj delajo na to, da dobi Bosna najširšo avtonomijo. Iz izjave srbskih delegatov se razvidi, da avtonomijo Bosne umevajo tako, da se ne izvede trializem, da se torej Bosna in Hercegovina ne združite v smislu hrvaškega državnopravnega programa s hrvaško kraljevino, ampak ostaneta kot samostojno telo v interesni sferi Srbije. Hrvatska naj ostane pod vplivom Pešte ali Dunaja. V obče je vseslovanska konferenca »neoslovanov« dokazala, da prevladujejo, oziroma popolnoma odločujejo pravoslavni elementi, katerim sta katoliška Hrvatska in Poljska trn v peti. Da gredo liberalni Mladočehi in radikali ter »naprednjaški« Hrvati z njo, je čisto samoobsebi umevno. Ali bo to resničnim interesom Slovanstva v prid, je drugo vprašanje.

AVSTRO-OGRSKA.

Ogrska kriza se mirno konča.

Ker so se razni načrti o rešitvi ogrske krize izjalovili, nameravajo preosnovati sedanjo koalicio z novim programom v novo stranko.

Nova trgovinska pogajanja s Srbijo se prično, ako zbornica sprejme pooblastilno postavbo.

SILOVITOSTI V RUSIJI.

»Daily News« poroča, da usmrčajo v Rusiji osumljence brez razprav. Nad 74.000 oseb je bilo pod Stolypinom brez vsake razprave izgnanih v Sibirijo.

RAZBITJE RUSKE POLJSKE.

V dumi se je vršila burna poljska debata. Vlada je namreč vložila predlog, da se vzhodni deli Poljske od Poljske odtrgajo in napravi iz njih nova gubernija. Vzlic protestu Poljakov, ki so zahtevali, da se ta predlog zavrže, je duma sklenila izročiti ga komisiji v proučevanje.

Metorologično poročilo.

Vilina n. morjem 306-2 m, sred. zračni tlak 735-0 mm.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v mm	Temperatura po Celziju	Vetrovi	Nebo	Padačina v 24 urah v mm
3	9. zveč.	734.3	19.4	sr. jzah.	jasno	
4	7. zjut.	34.1	19.2	sr. jzah.		0.0
	2. pop	33.7	26.0	p. m. zah.	polobl.	

Srednja včerašnja temp. 21.2°, norm. 16.3°.

TRŽNE CENE.

Cene veljajo za 50 kg.

Budimpešta 4. junija

Pšenica za oktober	13.42
Rž za oktober 1. 1909.	10.27
Oves za oktober	7.68
Koruzza za juni 1909	7.92
" " maj 1910	7.32

Efektiv:

1568 1-1

S potrim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je dne 29. maja 1909, ob 4 uri popoldne nami predraga soproga in mati

Terezija Cvetnić

po dolgi in mučni bolezni v svoji trudopolni starosti 73 let previdena s sv. zakramenti v Bogu zaspala.

V ponedeljek dne 31. maja vršil se je pogreb ob 4. uri popoldne.

Čenjenim spremljevalcem kvečnemu počitku in č. gg. duhovnikom in blagim obiskovalcem v bolezni trpeče bolnice izrekamo srčno zahvalo, in pripročamo dragim prijateljem, sorodnikom in znancem ranjko v molitev. Bog ji bodi milostljiv.

Trnovo na Notranjskem, 4. maja 1909.

Peter Cvetnić, soproga. — Franc Cvetnić, sin. — Marija Cvetnić, hči. — Julija Cvetnić, sinaha.

1561

Zahvala.

Za odkritosrčno sočutje in tolažbo med boleznijo in povodom smrti nepozabnega, preljubega soproga, ozir. očeta, brata in svaka, gospoda

Ivana Karlina

kavarnarja in posestnika,

ter za mnogobrojno spremstvo dragega pokojnika k večnemu počitku izrekamo tem potom vsem sorodnikom, prijateljem in znancem najiskrenejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo gg. pevcem za ganljivo petje, sl. »Narodni čitalnici«, »Sokolu«, požarni brambi in vsem darovalcem venčev. — Posebej se še zahvaljujemo blag. gosp. dr. Zakrajšku za ves njegov trud in požrtvovalnost med boleznijo blagega rajnika.

V Škofji Loki, 1. junija 1909.

Žalujoči ostali.

Modni salon za damske klobuke
B. Magdić, Ljubljana, hotel pri Maliču, nasproti
glavne pošte priporoča damske klobuke v veliki izbiri
oblike, cvetlice, peresa, nakit. Pariški modeli, znatno
nižane cene. Posebni oddelek v prvem nadstropju.

Naznanilo in zahvala.

Prečistim duhovnim sobratom, bližnjim in daljnim sorodnikom, mnogočislanim prijateljem in znancem javljam pretužno vest, da so moja dobra mati

Marija roj. Pajk

binkoštno soboto, dopoldne v moji in g. kapelana navzočnosti, prejemši sv. zakramente za umirajoče, v visoki starosti nad 90 let mirno v Gospodu zaspali.

Pokop se je vršil v ponedeljek popoldne čez vse sijajno ob udeležbi silne množice. V resnici mi manjka besedi, da bi se mogel vsem pogrebem dostojno zahvaliti. Prav posebno se moram zahvaliti preč. gosp. dekani Antonu Koblar, ki je vkljub visocemu prazniku prišel pokopat pokojnico. Srčno se tudi zahvaljujem gg. tržanom, kateri so se sami ponudili, da ponese najstarejšo osebo v Tržiču in mater mojo, ki so živeli 18 let v Tržiču in mirno in od vseh spoštovani, k zadnjemu počitku. Hvala društvu sv. Jožefa za ganljivo petje, Marijini družbi, požarni brambi in zastopnikom drugih društev za udeležbo. Ogromni množici drugih pogrebcev pa ključem: Bog povrni!

V Tržiču, dne 2. junija 1909.

Franc Špendal
župnik.

1554

Izurjeni

ključarski pomočniki in vajenci

se takoj sprejmejo pri

Ivanu Trillerju na Bledu.

Ravnotam se proda dobro motor-kolo
1556 po ceni. 2-1

DEERING-

DEERING-

DEERING-

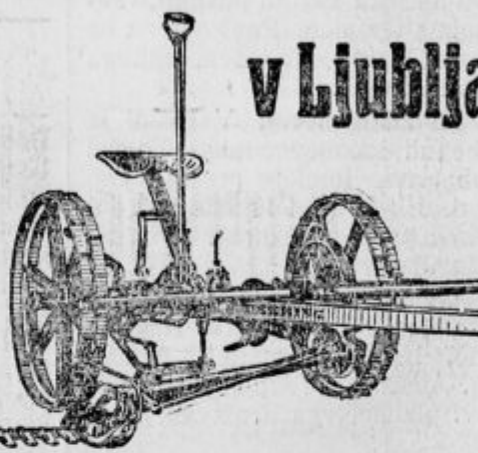
kosilne stroje, svetovno znane kot najboljše ameriške stroje
sedanjosti priporoča prva slovenska veletrgovina z železnino in
poljedelskimi stroji

FR. STUPICA

v Ljubljani

Marije Terezije
cesta št. 1.

1550 8-1

Istotam se dobijo tudi vsakovrstni drugi stroji, kakor slamo-
reznice, mlatilnice, čistilnice, vrtila, preše za sadje in dr. in dr.

DEERING-

DEERING-

DEERING-

Nizko pod tovarniško ceno

prodajam radi ogromne zaloge letnih oblek za
gospode, dečke in otroke.

Istotako najnovejšo konfekcijo za dame in
deklíce.

O. BERNATOVIČ

Ljubljana, Mestni trg 5.

Podružnice

Spljet, Celovec

- in Trst -

- Delniška glavica -

- K 3.000.000. -

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani stritarjeve ulice 2

sprejema vloge na knjižice in na te-
koči račun ter je obrestuje po čistih

1/2 0/0

Kupuje in prodaja srečke in vse vrste vrednostnih papirjev in po dnevnem kurzu.

Podružnice

Spljet, Celovec

- in Trst -

- Rezervni fond -

- K 300.000. -